

Narsistin uhrina lapsena ja työelämässä

Nimimerkki "Karma"

Lapsuuteni oli mielestäni hieno, oli kaikkea riittämiin, joskus tosin muistan ihmetelleeni että miksi minulla ei ollut ystäviä sillä tavalla kuin muilla, mutta muuten en huomannut oikein mitään poikkeavaa. Jossakin vaiheessa muutin kotoa pois, toiselle paikkakunnalle. Ihan helposti se ei kyllä sujunut. Vuosien vieressä huomasin terveydessäni pikkuhiljaa muutoksia. Ihosairauksia, todella pahoja sellaisia (haavaumia ja ihon rikkoutumista ympäri vartaloa), pelkotiloja, vatsavaivoja, kipuja ympäri vartaloa, tulehduksia, nyrjähdyksiä. Lista vain kasvoi ja kasvoi kunnes noin kymmenessä vuodessa olin niin huonossa kunnossa että sain lopuksi niin pahoja säpsähdyskohtauksia että tajuntani hävisi, jalat menivät alta ja kävely vaikkapa kadulla tuntui siltä että olisin ollut muutaman kymmenen senttiä kadusta irti ja pään ympärillä sumuverho. Lääkärit eivät koskaan löytäneet mitään sen suurempaa, kukaan ei koskaan tarkistellut kokonaisuutta vaan yksittäisiä oireita (esimerkiksi ihotautilääkärit ilmoittivat että iho-oireet ovat minun omia aikaansaannoksia" kyllä me tiedetään".....eivät olleet omia...), paitsi viimeisimpinä parina kuukautena jolloin viiletin ambulanssilla kodin ja sairaalan väliä edestakaisin. Silloin jollakin leikkasi. Sairastin erittäin pitkälle päässyttä yleistä ahdistusta. Diagnoosin saaminen kesti 10-vuotta ja lukemattomia sairaala käyntejä. Aloitin kuusi vuotta kestäneen psykoterapian. Terapian aikana kävi selväksi että olin narsistisen vanhemman kasvattama.

Lapsuuteni vietin kuplan sisällä, jonne kukaan muu ei päässyt sisään, kaikki oli tarkasti ohjattua ja kontrolloitua, omaa tahtoa ei ollut. Jos oli, se kitkettiin uhkailemalla, haukkumalla ja kiristämällä pois. Samaan aikaan käytettiin kuitenkin erilaisia syöttejä joilla lojaliteettia saatiin pidettyä yllä. Esimerkiksi läskiksi haukkumisen jälkeen eteen kannettiin pöydällinen herkkuja, turvallisuuden tunnetta pidettiin kovasti yllä, mutta se oli tietenkin ehdollista ja sidoksissa aina toiseen vanhempaan. Toisaalta oli paljon tilanteita joissa koin lapsena olleeni hengenvaarassa mutta asiaan ei koskaan reagoitu millään tavalla, vaan minun oli selvittävä tilanteista yksin. Vastavuoroisesti haleja meillä taas oli paljon. Kiusaaminen, haukkuminen ja arvostelu toteutettiin usein siten että minut laitettiin nurkkaan, vanhempi seisoj edessä ja näytelmä alkoi. Tilanne loppui vasta kun olin ollut paniikissa riittävän kauan. Muistan olleeni henkisesti täysin lopussa, mutta luulin että tämä kuului osana lapsena olemiseen.

Joskus muistan kysyneeni että miksi en koskaan käynyt juurikaan kodin ulkopuolella niin kuin jotkut koulukaverit tekivät. Vanhempi kertoi minulle että se johtuu siitä että "Sinä et halua". Lapsena minulle tehtiin aina selväksi että jos en toimi niin kuin ohjataan (ammatinvalinnassa, harrastuksissa jne), tulet aina epäonnistumaan. Muistan omanneeni bulimian kaltaisia oireita jo 9-vuotiaana, silloin tosin kyseisestä sairaudesta ei oltu kuultukaan. Minua ei koskaan kannustettu mihinkään muuhun kuin toisen vanhemman suunnittelemiin asioihin, kaikki muut ajatukset esitettiin uhkana selviämiseksi ja terveydelle tms. Vanhemmista terveempi osapuoli oli aina takalalla eikä uskaltanut koskaan puuttua. Lapsuuteni siis paljastui todelliseksi helvetiksi ja narsisti oli alallaan huippuammattilainen pystyessään siitä huolimatta luomaan lapselle sellaisen kuvan että kaikki on hyvin.

Onnistuin kaikesta huolimatta luomaan itselleni ammatin, jossa etenin myös johto-asemaan. Kaikki menikin hyvin kunnes alaisekseni eksyi toinen narsisti. Suuryrityksessä, jossa työskentelin oli vallallaan yleisesti ajatus että jos alaisella menee huonosti, on syy esimiehen. Kaksi vuotta kului sana sanaa vasten ja oma esimieheni alkoi olla vakuuttunut siitä että en ollut tehtäviini sopiva ja

pätevä, alaisessa vikaa ei voinut olla, olihan hänen kanssa monesti keskusteltu ja hän oli itse tehnyt arvion, että henkilö on hyvä. Suhteellisen tuoreena esimiehenä tein virheellisen ratkaisun ja kaikki aika kului narsistin kanssa ja muut tehtävät alkoivat jäämään. Aloin miettimään että onko mitään tehtävissä vai onko minun hävittävä tämä taistelu narsistille tällä kertaa. Sitten keksin! Onnistuin ulkoistamaan kaikki narsistiin liittyvät tehtävät omalle esimiehelleni, tästä sovittiin kokeiluluonteisesti. Tästä lähtikin sitten pyörä pyörimään ja hallinnossa kaikille tuli selväksi vuodessa että mistä on kysymys. Onni onnettomuudessa oli myös se että toisin kuin usein on, tämä narsisti ei ollut sieltä terävämmästä päästä ja kohteli kaikkia muitakin eteensä tulevia samalla tavalla. Toisaalta hän oli sosiaalisilta taidoiltaan sellainen, että onnistui aina vakuuttamaan "oikeassa paikassa". Alun perin harkitsin myös ajankäytön muuttamista ratkaisuna, mutta tässä tilanteessa se ei olisi säästänyt omaa työpaikkaani, joten valitsin toisen reitin.

Täysin käsittämätöntä on se että mitään ei voitu juurikaan tehdä, työterveyshuolto oli täysin avuton, ymmärtämätön, ja myös haluton käsittelemään asiaa muuten kuin yrityksessä olleiden yleisten toimintamallien mukaan. HR, ei osaamista. Enkä oikein ihmettele sillä persoonallisuushäiriötä ei luokitella sairaudeksi. Jos ihminen ei itse hakeudu hoitoon tai ymmärrä mistä on kysymys, jää työnantaja puolelle vain keinoksi valvoa erilaisten keskusteluiden avulla tilannetta ja varmistaa että minimiedellytykset työ-yhteisössä täyttyisivät.

Narsistin käytös ei missään vaiheessa muuttunut. Kun mitään ratkaisua ei saatu aikaiseksi vaikka kuinka pohdittiin (työntekijän suoja kun suomessa on hurja), niin homma ajautui siihen että narsistia alettiin kierrättämään eri esimiesten alaisuudessa. Näin jokainen sai oman osuutensa. Ongelmana oli tietysti mm. se että ajankäyttö kärsi aina sen mukaan kenen alaisuudessa narsisti oli, mutta se oli ainoa keino kontrolloida häntä ja hänen tekemisiään. Keskusteluita, tarkistuksia, seuraamista, varmistamista, vaatimista, tarvittaessa varoituksia, kaikenlaista ylimääräistä huomiota. Jatkuvia sopimusten tekemisiä, joita hän ei tietenkään koskaan noudattanut. Huomion antaminen meni ylemmän johdon osalta jopa niin pitkälle että lähes kaikki tiedotettava asia käytettiin ensin narsistilla ja yritettiin neuvotella hänen kanssa, jotta välttyttäisiin siltä että joudumme kaiken ajan käyttämään myöhemmin hänen kanssa ja muu organisaatio olisi hämmennyksen vallassa. Muun organisaation suojelemiseksi, työn tehokkuuden ja laadun säilyttämiseksi käytettiin siis hirvittävästi aikaa. Kuka heiluttikaan tahtipuikkoa edelleen. Tässä vaiheessa poistuin yrityksen palveluksesta. Narsismin käsittely suomalaisissa yrityksissä on täysin tabu. Osaamista asian käsittelyyn ei ole lainkaan. Sanaa narsismi, ei käytetä lainkaan. Sairautta osataan käsitellä, narsismi lasketaan edelleen vain "hankalaksi ihmiseksi"

Hypin tasajalkaa että nyt on pari vuotta ollut hiljaista. Narsisti vanhemman kanssa olen löytänyt tietynlaisen linjan jolla voin kontrolloida tilanteiden eskaloitumista liian pitkälle (toimii!). En myöskään kerro asioistani liian paljon hänelle ja vietän aikaa vain hyvin rajallisen määrän vuodessa hänen kanssa, kontrolloiduissa olosuhteissa.

Viimeiseksi on tärkeää ymmärtää että vanhempi on aina vanhempi ja ihminen on aina ihminen kaikesta huolimatta ja erikoisesti se, että persoonallisuushäiriö ei ole yksilön vika tai valinta, se tuppaa unohtumaan monesti, omien kärsimysten keskellä. Joitakin keinoja siis on kuitenkin olemassa! Vaikkakin jos valita saisin niin olisin mielelläni ottanut toisenlaiset kohtalonkortit. Suoranaista katkeruutta tai vihaa minuun ei ole kuitenkaan jäänyt vaikka nekin tunteet kyllä on läpi käyty.